… dacă încredere nu e, nimic nu e!…

Autor: **Delia Cataramă**, conferentiar universitar doctor la Academia de Studii Economice, Facultatea de Finanțe, Asigurări, Bănci și Burse de Valori și Tax Partner la Viboal FindEx

Da… sunt sub impresia finalizării unuia dintre cele mai frumoase romane din literatura română: „Cel mai iubit dintre pământeni” scris de Marin Preda. M-a impresionat forța cu care Marin Preda exprimă prin fiecare cuvânt al celor 3 volume acest *„… dacă dragoste nu e, nimic nu e!…”* într-un amestec de imagini ale unei societăți încremenite în absurdul unui comunism unde profesorul universitar ajunge, pe rând, muncitor la deratizare, strungar și contabil…, fiind condamnat la închisoare de două ori pentru două delicte pe care nu le-a comis: unul politic și unul uman!

Cu permisiunea dumneavoastră, reiau un mic pasaj, care parcă este mai prezent ca niciodată în societatea noastră, la peste 30 de ani de la căderea comunismului și de la scrierea cărții:

„Băiatul însă, așa umil cum arăta, avea pe la București nu știu ce fel de rude sau prieteni, destul că un zbârnâit pe interurban mă invita a treia zi să mă prezint imediat la Ministerul Justiției, chiar la cabinetul titularului. Strigăte: «Cum ai putut să condamni la închisoare un om pentru o pâine?» «Credeți că e primul? i-am răspuns eu liniștit. Și credeți că e ultimul? Așa scrie legea. Am încercat să n-o aplic, la prima înfățișare l-am achitat, dar au sărit alții și m-au amenințat cu destituirea». «Legea asta e greșită, a zis atunci titularul, văd că sunteți un judecător experimentat. Unde e greșeala?» «Furtul e furt, i-am răspuns, trebuie

pedepsit, dar depinde de pagubă, de prejudiciul adus societății sau individului, nu rămâne o cantină fără pâine dacă o fată e drăguță cu un băiat și îi dă pe furiș o franzelă.» «Așa este, ce propuneți?» «Să schimbați legea! i-am spus. Nuanțări, de altfel, există și acum pentru tot soiul de delicte: de la o lună până la un an de închisoare. Puneți amenzi de la o sută până la nu știu câte mii de lei sau alte forme care să nu încurajeze furtul, dar nici să dea cu ușurință prilej unui milițian ranchiunos să-i facă 'figura' unui dușman personal și să-l trimită la răcoare pentru astfel de delicte minore.» «Bine!», mi-a spus titularul și a propus foarte rapid aceste modificări care au micșorat apreciabil numărul de 'delincvenți' adevărați sau 'aranjați' din societatea noastră. Nu e nevoie de o epopee ca Mizerabilii ca să ne atragă atenția unor deficiențe ale legislațiilor. Dar poetul a vizat mult mai sus, cum am încercat să explic: să facă să înflorească în noi înțelegerea, fără de care nicio legislație, oricât de bună, nu-și atinge în întregime marele ei scop…"[1].

Pledoaria lui Marin Preda accentuează două probleme esențiale cu care ne confruntăm în domeniul legislației fiscale și aplicării ei:

- este suficient să atragem atenția legiuitorului că legea este „greșită" pentru ca el să o îndrepte, deci să facă o literă a legii corectă;
- este extrem de dificil să cerem înțelegerea legii, deci să avem o interpretare corectă în spiritul ei.

Și mă voi opri acum la această „înțelegere" a legii, pe care marele autor a considerat-o atât de greu de obținut, deși, chiar și ceea ce el considera simplu nu este deloc simplu. Dar așa ar trebui să fie: atragi atenția legiuitorului că este o problemă în lege și el o rezolvă, simplu! Dar nu e atât de simplu… și exemplele de legi „greșite" la noi sunt multe:

- *exemple vechi:* scutirea de impozit privind profitul

reinvestit: de câte ori nu i s-a atras atenția legiuitorului că textul nu este clar, că nu se înțelege ce înseamnă limitarea scutirii la impozitul pe profit datorat în „perioada respectivă”? Și, totuși, legiuitorul a preferat să păstreze neclaritatea și să nu modifice.

- *exemple noi:* prin Legea nr. 62/2020 s-a stabilit impozitarea parțială a veniturilor din chirii la 80% din valoarea lor în cazul contribuabililor care aplică impozit pe profit și care au redus chiriile pentru chiriașii lor în anul 2020 cu cel puțin 20% față de chiria din luna februarie 2020, dar… ce înseamnă impozitare parțială? Din nou, i s-a atras atenția legiuitorului că este greu de înțeles cum se aplică, căci dacă „impozitare parțială” înseamnă „venituri neimpozabile”, atunci venitului neimpozabil trebuie să i se aloce cheltuieli nedeductibile, or, în context de pandemie, această „impozitare parțială” poate să genereze în sarcina proprietarilor un impozit pe profit mai mare decât dacă nu ar fi existat această lege. Și atunci, ne întrebăm: dacă intenția legiuitorului era să ajute proprietarii care au venituri din chirii mai mici, dacă prin aplicarea acestei prevederi legale se obține, în fapt, un impozit pe profit de plată mai mare decât dacă nu s-ar fi aplicat „facilitatea”, aș putea eu, contribuabil, să nu o aplic? Sau e obligatoriu?

- *și exemple **foarte noi:*** prin Legea nr. 175/2020, publicată în M. Of. nr. 741 din 14 august 2020, dar urmând a intra în vigoare în data de 13 octombrie 2020, se introduce „peste noapte” un impozit de 80% pentru vânzarea terenurilor agricole situate în extravilan într-o perioadă de sub 8 ani de la achiziție și un impozit similar și pentru vânzarea pachetului de control al societăților care au în proprietate terenuri agricole situate în extravilan și care reprezintă mai mult de 25%

din activele acestora. Întrebările pe care le am cu privire la acest impozit sunt atât de multe:

- de ce prin Legea nr. 175/2020 pentru modificarea și completarea Legii nr. 17/2014 privind unele măsuri de reglementare a vânzării-cumpărării terenurilor agricole situate în extravilan și de modificare a Legii nr. 268/2001 privind privatizarea societăților comerciale ce dețin în administrare terenuri proprietate publică și privată a statului cu destinație agricolă și înființarea Agenției Domeniilor Statului? Și de ce fără nicio minimă referire la Codul fiscal? Măcar așa, un simplu… „prin excepție de la prevederile Codului fiscal”?
- 80% se aplică la ce? Legea spune: „pe suma ce reprezintă diferența dintre prețul de vânzare și prețul de cumpărare, în baza grilei notarilor din respectiva perioadă”, adică ambele prețuri sunt cele din grila notarilor, nu cele real practicate? Și le iau pe amândouă din grila valabilă la fiecare moment, adică prețul de vânzare din grila notarilor valabilă la momentul vânzării, iar prețul de cumpărare din grila notarilor valabilă la momentul cumpărării? DE CE? Care este legătura acestor prețuri cu realitatea tranzacției respective?
- cum evit dubla impunere? Legea spune: „vânzătorul va avea obligația de a plăti un impozit de 80% din diferența de valoare a terenurilor respective calculată pe baza grilei notarilor între momentul dobândirii terenurilor și momentul înstrăinării pachetului de control. În acest caz, impozitul pe profit privind diferența de valoare a acțiunilor sau părților sociale vândute se va aplica la o bază redusă proporțional cu procentul ponderii terenurilor agricole respective în activele fixe, orice dublă impozitare fiind interzisă” … aici m-am pierdut complet! A făcut cineva vreo simulare pe cifre? Cum s-ar aplica așa ceva în concret? Și de ce se elimină dubla impozitare numai la impozit pe profit? Pachetul de control nu ar putea fi deținut și de o

persoană fizică ce aplică impozit pe venit și, deci, este supusă și impozitului pe venit pentru vânzarea „pachetului de control”, dar și acestui nou impozit de 80%?

M-aș bucura să știu că, odată cu apariția acestui editorial, am sesizat legiuitorul asupra acestor probleme și, precum „titularul” din romanul lui Marin Preda, se vor îndrepta imediat printr-o modificare legislativă care să aducă claritate și care să permită respectarea unui principiu de bază instituit în legislația fiscală și numit *certitudinea impunerii*: „elaborarea de norme juridice clare, care să nu conducă la interpretări arbitrare, iar termenele, modalitatea și sumele de plată să fie precis stabilite pentru fiecare plătitor, respectiv aceștia să poată urmări și înțelege sarcina fiscală ce le revine, precum și să poată determina influența deciziilor lor de management financiar asupra sarcinii lor fiscale” [Legea nr. 227/2015 privind C.fisc. art. 3 lit. b)].

Dar nu cred asta… și de ce? Pentru că nu am încredere. Nu am încredere în legiuitor și nu am încredere nici în cei care aplică și interpretează legea!

De ce nu am încredere? Există cumva vreun motiv? Offff…, și câte:

- în anul 2017, Curtea de Justiție a Uniunii Europene a afirmat negru pe alb că autoritățile române nu au dovedit bună-credință în cauza *C-101/16 Paper Consult*: „69. Întrucât **criteriul referitor la buna-credință** a mediilor interesate **nu este îndeplinit în ceea ce privește autoritățile române**, nu este necesar să se verifice dacă este îndeplinit cel referitor la gravitatea repercusiunilor economice” (CJUE, cauza C-101/16, par. 69);
- în anul 2020, avocatul general de pe lângă Curtea de Justiție a Uniunii Europene arată că Guvernul României,

pe nedrept, a acuzat un contribuabil că nu ar fi de bună-credință, deși nimic nu ar fi indicat acest lucru, în cauza *C-835/18 Terracult*: „33. (…) În al doilea rând, **guvernul român pare să sugereze că furnizorul nu a acționat cu bună-credință sau a abuzat de drepturile sale.** (…) 52. În această privință, trebuie să subliniem că, în răspunsul la întrebările Curții, instanța de trimitere precizează că din dosar rezultă că autoritățile fiscale nu au solicitat niciodată plata impozitului datorat de la destinatar (Almos). Nu este clar de ce autoritățile fiscale nu au încercat să verifice dacă impozitul ar putea fi plătit de destinatar, astfel încât suma plătită fără a fi datorată de furnizor (Terracult) să poată fi rambursată fără pierderi la bugetul public. **Când a fost întrebat în ședință cu privire la motivul care a dus la această situație, guvernul român nu a putut oferi nicio explicație**. Indiferent de acest aspect, și mai important, considerăm că elementele la care se referă guvernul român în contextul prezentei proceduri pentru a susține că Terracult nu a acționat cu bună-credință sunt neconvingătoare. 54. În special, **nu reușim să înțelegem logica din spatele argumentului potrivit căruia faptul că efectul corectării facturilor este de a anula constatările deciziei de impunere rezultate din inspecția fiscală este, în sine, o indicație că persoana impozabilă nu a acționat cu bună-credință**” (CJUE, cauza C-835/18, par. 33, 52, 53 și 54).

- și tot în anul 2020, Direcția Antifraudă Fiscală desfășoară o amplă acțiune de pedepsire în masă a contribuabililor care au avut îndrăzneala să acorde tichete cadou salariaților cu alte ocazii sociale decât cele menționate expres în lege și să nu aplice contribuții sociale acestora, așa cum clar este menționat în art. 142 lit. (r) C.fisc. și Normele de aplicare a acestora. Dar Direcției de Antifraudă Fiscală îi place să obțină mult cu eforturi mici. Care ar fi

efortul implicat de găsirea adevăraților evazioniști? Probabil mult mai mare decât efortul de a scrie pe o foaie de hârtie că 1 mai, ziua companiei, 1 decembrie etc. nu sunt ocazii sociale și, deci, contribuabilul nu avea dreptul (ce îndrăzneală de evazionist, de altfel!) să acorde tichete cadou propriilor angajați… La ce mai sunt bune atunci prevederile legislației fiscale? Unde este buna-credință a autorităților? De ce aș avea încredere în autoritățile noastre fiscale?

Și atât timp cât această neîncredere simțită de mine va mai fi simțită de nenumărați alți contribuabili, întreaga noastră societate va mărturisi oricând: *… dacă încredere nu e, nimic nu e!…*

1 *M. Preda*, Cel mai iubit dintre pământeni, vol. 3, Ed. Art, București, 2014, pp. 219-220.

Acest articol este **editorialul** **numarului 4/2020 al Revistei Tax Magazine**